Makale Türü: Kitap İncelemesi /
Book Introduction
Değerlendirme Geliş Tarihi: 19.07.2025
Değerlendirme Kabul Tarihi: 25.09.2025

BAŞ, Ahmet (2025). Kitap Değerlendirmesi. Hız Çağının Sonu: Dünya, Ekonomi ve İnsanlık İçin Neden Böylesi Daha İyi?. *Tezkire Dergisi*. Yıl: 34 Sayı: 93. (229-239).

Hız Çağının Sonu: Dünya, Ekonomi ve İnsanlık İçin Neden Böylesi Daha İyi?

Ahmet BAŞ*

Danny DORLING, 2023, *Hız Çağının Sonu: Dünya, Ekonomi ve İnsanlık İçin Neden Böylesi Daha İyi?*, TİMAŞ Yayınları, 1. Baskı, s. 264, ISBN: 9786050846805- İstanbul

Makedon Kralı Büyük İskender M.Ö. 330'larda doğu seferine çıktığında Mısır'a girmek için Sina Çölünü at sırtında geçerek zaferlerine devam etmişti. Büyük İskender'den yaklaşık iki bin yıl sonra 1517 tarihinde Yavuz Sultan Selim de Mısırı aldığında benzer şekilde, at sırtında Sina Çölünü geçmişti. Yavuz Sultan Selim'den yaklaşık üç asır sonra Napolyon Bonapart aynı şekilde Sina Çölünü at sırtında geçti. Napolyon Sina Çölünü at sırtında geçen son imparator olacağını bilmiyordu, zira 19'ncu yüzyıl dünyanın ulaşım türlerinde olduğu gibi pek çok alanda değişim yaşadığı, hızlandığı bir dönemini yaşıyordu. Sanayi uygarlığının getirdiği baş döndürücü hız insanların aklını başından almış, her gün yeni bir icadın ortaya çıktığı insanlık tarihinde hiç yaşanmamış kökten bir dönüşüm yaşanıyordu. Buharlı motorun lokomotiflerde kullanılmasıyla birlikte karada demiryolu aracılığıyla, denizde de buharlı gemiler vasıtasıyla insanoğlu tarihte ilk kez bu kadar hızlı hareket ediyordu. Demiryolunda hareket eden ilk trenler günümüz için yavaş sayılabilecek bir hız olan saatte 30 km ile gittiklerinde dönemlerine göre muazzam bir hız yapıyorlardı. At sırtında günler-haftalar süren yolculuklar artık saatlerle ölçülüyordu. 20'nci

* Dr., Abdullah Gül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Kent ve Çevre Çalışmaları, ahmet.bas@agu.edu.tr, ORCID NO: 0000-0002-1674-1597

yüzyıla geldiğimizde ise artık kara ve deniz yollarına havayolları da eklenmişti. Aylar süren kıtalararası yolculuklar artık bir günden daha kısa sürüyordu.

Tarihin son iki asrında insanoğlu adeta zaman-mekân sıkışmasını yaşıyor, bir ömürde yaşanılacak hadise günler içinde bitiyor. Hızlı üretim, beraberinde hızlı tüketimi de getirdi. Artık ihtiyaç üretiminden tüketim üretimine geçilmiş, sahip olduklarımızı ne kadar hızlı ürettiğimiz ve tükettiğimiz sayılarla ölçülüp kayda geçirilmişti. İstatistikler kimin daha çok ürettiğini ve tükettiğini gösteriyor, ülkelerin zenginlikleri sahip oldukları fabrikalar, ürünler, arabalar, ekonomik çıktılar üzerinden hesaplanıyordu.

Peki ama bu durum sürekli devam edip gidecek mi? İnsanoğlunun nüfusu sürekli artacak mı, daha fazla mı üretip duracağız, tüketim dizginlenmeyecek mi? Dünya kaynakları sonsuz mu? gibi sorular güncel olarak bilim adamlarının ve pek çok ülkenin gündemini meşgul etmekte. Bu çalışma dünyada yaşanan demografik yavaşlamayı belli kıstaslar üzerinden değerlendirmektedir.

Metodoloji

Çalışma temel olarak Danny Dorling'in 2020 yılında yayımladığı 'Yavaşlamak: Hız Çağının Sonu: Dünya, Ekonomi ve İnsanlık İçin Neden Böylesi Daha İyi?' adlı kitabı referans almakta, kitapta bahsedilen konular Türkiye özelinde tartışılmaktadır. Kitap, modern dünyanın hızlı ilerleyen temposunu ve bunun yol açtığı sonuçlarını derinlemesine, veri setlerini farklı şekillerde kullanarak irdelemektedir.

Kitapta Dorling, güncel olarak küresel ölçekte yaşadığımız nüfus, ekonomik büyüklük ve üretim gibi yavaşlama alanlarının aslında çok kötü olmadığı hatta faydaları bulunduğuna dikkat çekiyor. Teknolojik gelişmelerin ve ekonomik büyümenin hız kesmekte olduğunu, nüfus artış hızının düştüğünü ve genel olarak bir yavaşlama eğiliminin söz konusu olduğunu belirtiyor. Dorling, bu yavaşlamanın gerçekte müspet bir gelişme olduğunu iddia ediyor. Ona göre, aşırı hız ve sürekli büyüme baskısı yerine, daha yavaş bir tempo benimsemek hem dünya hem de insanlık için daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelecek oluşturabilir. Çalışma, artan iş yoğunluğu, sermaye birikimi ve küresel kâr hedefleri gibi hız çağının getirdiği baskılara karşı bir duruş sergiliyor. Dorling, bu durumun bireyler ve toplumlar üzerindeki menfi etkileri-

ni gözler önüne sererek, daha bilinçli ve yavaş bir yaşam tarzının gerekliliğini vurguluyor.

Hülâsa, 'Yavaşlamak' kitabı, hızın kaçınılmaz ve tek doğru yol olduğu düşüncesine meydan okuyarak, daha yavaş bir yaşamın getireceği potansiyel faydaları ve daha iyi bir dünya için bu yavaşlamanın neden önemli olduğunu anlatan kışkırtıcı bir çalışma olarak kendini göstermektedir.

Yavaşlamak Her Zaman Kötü Olmayabilir

Modern dünyanın insandan talepleri giderek artıyor. Tüm yaşam alanlarında hız, çoğu zaman başarıyla, üretkenlikle ve gelişmişlikle eş anlamlı kabul ediliyor. Daha hızlı düşünmek, daha hızlı çalışmak, daha hızlı hareket etmek… Lakin bazen yavaşlamak, sakin kalmak, durup düşünmek, gerekiyor: Gerçekten hız her zaman iyi midir? Aslında yavaşlamak, çoğu durumda olumsuz değil, bilakis doğru yönetilirse faydalı bir sürece evirilebilir. Zira yavaşlamak, yalnızca tembellik, üretmemek, tüketmemek, iş yapmamak ya da az yapmak ya da geride kalmak anlamlarına gelmez. Yaşamın içindeki ayrıntıları fark etmek, kendimizi dinlemek ve doğru kararlar vermek için yavaşlamak çoğu zaman bilinçli bir tercihtir.

Yavaşladığımızda, aceleyle gözden kaçırdığımız güzellikleri görebilir, dikkatsizliklerimizi azaltabilir, kemmiyete kıyasla keyfiyeti artırabilir, bir dost sohbetinin tadını, doğanın dinginliğini ya da sessiz bir anın huzurunu anlayabiliriz. İş hayatında yavaşlamak; planları gözden geçirmek, hataları fark etmek ve daha sağlıklı adımlar atmak anlamına gelebilir. Benzer şekilde bir maraton koşucusunun bitiş noktasına ulaşmak için ayak adımlarını belli bir ritme göre düzenlemesi gibi insan da hayat yolculuğunda bazen hızını düşürür ve yaşamın tadına varır. Yavaşlamanın bir diğer getirisi de zihinde ve duygulardaki sıhhattir. Hızlı yaşanan hayat, insanı sürekli stres altında tutar, zihin toplanamaz, berrak düşünceler ortaya çıkmaz, hisler kaybolur, duygular örselenir. Oysa yavaşlamak, nefes almak gibidir, insana rahatlık verir, olayları selim bir akılla düşünür, vücudun tüm hücreleri yaşanılanları hisseder. Yavaşlamak, bedenin ve ruhun dinlenmesine, yeniden güç toplamasına izin verir.

20'nci yüzyılın son çeyreğine kadar hızlı bir şekilde artan insan nüfusunun baş döndüren artışı, 21'nci yüzyılda adeta bıçak gibi kesil-

di. Tüm ülkeler düşen nüfusun etkilerini anlamakta zorlanıyor. Oysa yukarıda da ifade edildiği gibi bazen yavaşlama doğru kontrol edilirse insan hayatı üzerinde de pozitif manada etkileri olabilir. Öncelikli olarak artış hızı yavaşlayan ve durağanlaşan nüfus sayesinde insanlar daha kaliteli eğitim, sağlık hizmetleri alırken; çevreye duyarlı, iklim konularında hassasiyet sahibi, bilinçli tüketici olma yolunda kayda değer iyileşmeler yaşanabilir. Üretim ve tüketim çılgınlığının dizginlendiği, ekonomik aktivite alanlarının sınırsız büyüme odaklı olmaktan çıkarak çevre dostu, yeşil enerji ve düşük karbon izli bir hüviyete bürünmesi de bu yavaşlama sürecinde gerçekleşebilir.

Yavaşlamanın Kaynağı Nedir?

Dünya nüfusunun artış hızı son yıllarda belirgin biçimde yavaşladı. Birleşmiş Milletler'in (BM) hazırladığı senaryolara göre dünya nüfusu 21. yüzyıl ortasında zirve yapacak, sonra durağanlaşacak, hatta bazı senaryolarda düşmeye başlayacak. Bu durumun oluşmasında tek bir sebep yok. Toplumların tarihi, içtimai, iktisadi ve şahsi alanlarda gerçekleşen dönüşümleriyle ve pek çok etkenin birleşiminden meydana geliyor. Mesela bu etkenleri şu başlıklar altında sıralayabiliriz:

Demografik Çerçeve ve Geçiş Süreci

Sanayi devrimiyle birlikte önce Avrupa kıtasında başlayan ve tüm dünyaya yayılan milletlerin sanayileşme ve kalkınma süreçleri, yerleşik demografik kalıpların da değişmesine yol açtı. Sanayileşme ve kalkınma süreci nüfusun kentlerde çoğalmasına, fabrikalarda çalışmasına ve vardiya sistemiyle birlikte düzenli ve ucuz emeğin oluşmasına sebep oldu. Böylece kentlerde çeşitlenen ve artan uzmanlık alanlarıyla birlikte ölüm oranlarında azalma yaşandı. Bu azalma beraberinde yüksek nüfus artışını getirdi. Eğitimde ve sağlıkta yapılan hizmet sunumları insanların kendilerine daha fazla zaman ayırma ve çevreye karşı duyarlı olma konularında bilinç düzeylerini artırdı, bu durum devamında doğurganlık oranlarında düşmeye sebep oldu. Bahusus, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde nüfus artışı devam etmekle birlikte öncelikle yavaşlama akabinde durağanlık ve azalma dönemleri yaşandı. Bu durumun tipik örneği Japonya'dır. Japonya'da kadın başına düşen çocuk sayısı 1975'te 2'ye düştükten sonra bir daha bu oranın üzerine çıkamadı. Son olarak 2023 yılında bu oran 1.23 ile tarihin en alt

noktasında bulunmaktadır. Nitekim ülke nüfusu da 2010 yılında zirveyi gördükten sonra gerileme dönemine girmiş bulunuyor (Statistics Bureau of Japan, 2025).

Benzer bir süreç Türkiye için tartışılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine ve senaryolarına göre 2024 yılı itibariyle Türkiye'nin nüfusu 85.664.944 kişidir (TÜİK, 2025). Şekil 1 incelendiğinde Türkiye nüfusunun 1950'den 2020 yılına kadar artan bir ivmeyle büyüdüğü görülmektedir. 2020 yılından sonra nüfus artışı devam etmesine rağman artışın ivmesi azalmıştır. Nitekim TÜİK'in 2100 nüfus kestirimlerinde en iyimser senaryoda dahi nüfusun 100 milyonun biraz üzerine çıkması ve tekrar aşağı yönlü gitmesi beklenmektedir. En kötü senaryoya göre ise nüfusun 2040'ın ortasında başlayan düşüşle birlikte 2100 yılında 54 milyona kadar gerilemesi beklenmektedir.

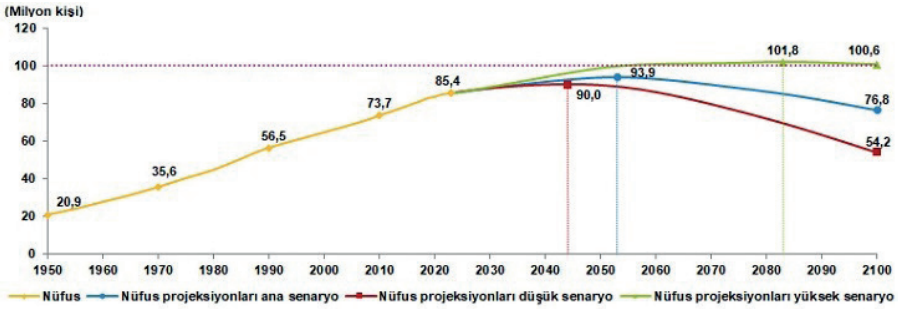

Şekil 1: TÜİK verilerine göre Türkiye'nin 2023-2100 nüfus projeksiyonları (TÜİK, 2024).

Tüm bu senaryolara göre Türkiye'nin nüfusu yavaşlayacak. Yavaşlarken hayat standartlarının yükselmesi, eğitim, sağlık, sosyal yaşama yönelik kaliteli hizmet sunumlarının gerçekleşmesi nüfusun artışının yavaşlamasının müspet manada somut çıktıları olacaktır. Bugün dünya üzerindeki pek çok ülke ve coğrafyada kadın başına düşen çocuk sayısındaki azalmaya binaen nüfusta yavaşlama dönemi yaşanırken, bazı ülkelerde hâlâ yüksek nüfus artışı gözlemlenmektedir. 21'nci yüzyıl içinde bu ülkelerde de nüfusun önce yavaşlaması ve devamında azalması beklenmektedir.

Şehirleşme ve Yaşam Tarzı

Modern dönem öncesi toplum yapısı büyük oranda tarımın şekillendirdiği ve ailenin baskın unsur olarak baba etrafında toplandığı bir konumda bulunurken, sanayileşmenin ve buna bağlı olarak kentleşme-

nin arttığı yerde aile yapıları ve toplum yapısı değişmiştir. Tarım toplumda çocuk sayısındaki fazlalık aile için üretkenliğin bir göstergesi olurken kentte çocuk sahibi olmak ciddi bir maliyet ve külfet getirmekte, sorumlulukları artırmaktadır. Bu durum da ailelerin yapısını değiştirmekte, tarım toplumunda aileler çok çocuklu geniş aile şeklinde örgütlenirken, kentlerde aile büyüklüğü azalmakta, geniş aileler yerini anne-baba ve bir ya da iki çocuktan mürekkep ailelere bırakmaktadır.

Bireyin öncelendiği, özgürlük gibi kavramların sözde vücut bulduğu modern kentin planlaması da toplumun değişmesine zemin hazırlamakta, bireyler hızlanan hayatlarının peşinden koşarken ailelerini ve sosyal hayatlarını geri plana atmaktadır.

Türkiye'nin şehirleşmesi sadece aile büyüklüğünün değişmesine sebep olmamış, yüzlerce yılda oluşmuş kültürel gelişimin ve geleneksel hayatın da başka bir şekle dönüşmesine vesile olmuştur. Köyde bahçeli evinde çok çocuklu bir ortamda geniş bir hayat yaşan insanlar, kentlere göç ettiklerinde öncelikle gecekondularda, devamında ise yüksek yoğunluklu apartmanlarda yaşamaya başlamıştır. Bilhassa gecekonduların bulunduğu alanlardaki apartmanlaşma yaşamları onulmaz şekilde değiştirmiştir. Komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı, otopark, kanalizasyon, yeşil alan gibi sosyal ve teknik altyapı alanlarının olmadığı bir ortamda hızlı bir şekilde artan nüfus farklı sosyal organizasyonların da oluşmasına sebep olmuştur. Günümüzde metropol alanlarındaki bölgelerde yavaşlayan nüfus artışı ve çocuk sahibi olma konusunda isteksizlik, bu bölgelerin dönüşümünü kolaylaştırmakta, yeni inşa edilecek yerleşim alanlarını insani olma noktasında teşvik etmektedir. Bu yönüyle yavaşlamak, insanlar için aslında çevrelerini yeniden keşfedecekleri imkânlar sunmaktadır.

Kadının Toplum İçindeki Konumunun Değişmesi ve İşgücüne Katılımı

İnsanlık tarihi konuşulduğunda kadın ve erkek ayrımı yapılmamaktadır. Sosyal hayat içinde görev paylaşımında kadın-erkek sorumlulukları tarih boyunca belli bir çizgide devam etmiştir. Evin dışında güç gerektiren işlerde çalışması, hanenin güvenliğini sağlaması, ailenin iaşesini bulması gibi sorumluluklar erkek üzerindeyken, kadınlar hanenin içinde evin düzenli bir hayat sürmesi, gündelik işlerinin görül-

mesi ve çocuk bakımı gibi konularda sorumlulukları erkekle paylaşmıştır. Modern döneme kadar devam eden bu durum, sanayileşmenin getirdiği işgücü talebine bağlı olarak kadını önce hanenin dışına çıkarmış; evin dışına çıkan kadının yerine getirmesi beklenen sorumluluklar dışsallaştırılarak farklı bireylere ya da makinelere aktarılmıştır. Toplumun yapı taşı olan ailenin düzenli hayat sürmesinin yegane taşıyıcısı olan ve çocuk gelişiminde yadsınamaz etkiye sahip bulunan kadın, annelik vasıflarından ayrılarak, birey-kadın olarak erkekle birlikte üretim süreçlerine katılmış ve aile böylece parçalanmıştır.

Üretim süreçlerine katılan kadının üretim araçlarını kullanabilmesi için eğitim düzeyi, okur-yazarlığı artırılmıştır. Bu durum kadınların doğum yapma dönemlerinin 15-55 yaş aralığı olduğu kabul edildiğinde (bu dönemde aynı zamanda işgücüne de katılım sağlıyorlar) doğurganlığın azalmasına, hatta bitmesine sebep olmuştur. Nitekim sanayileşen toplumların tamamında işgücüne katılan kadınların artmasıyla birlikte doğurganlık oranın düşmesi ve nüfus artışının yavaşlaması bunun göstergesidir. Nüfus yavaşlamasını aşmak isteyen ülkeler kadınlara çocuk doğurma karşılığında ücretli izin, çocuk yardımı, sosyal haklar gibi teşvik edici destekler vermektedir. Buna rağmen sanayileşmiş ülkelerde kadın başına doğum oranı, toplumların kedilerini yenileme seviyesi olan 2'nin üzerine çıkamamaktadır. Kadın başına doğum oranında ibretlik şekilde düşüşünün yaşandığı Güney Kore'de durum, yöneticiler tarafından aciliyetle ele alınması gereken bir husus olarak gündemi meşgul etmektedir. Benzer bir durum Türkiye için de geçerlidir. Türkiye'de TÜİK verilerine göre kadın başına düşen çocuk sayısı 2001 yılında 2,38 iken 2024 yılı itibariyle 1,48 değerine kadar düşmüştür (TÜİK, 2025).

Kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi ve iş yaşamında daha fazla yer alması doğurganlığı doğrudan etkilemektedir. Eğitimli ve gelir sahibi kadınlar çocuk sahibi olmayı ertelemekte, daha az sayıda çocuk istemektedir. Çocuk sahibi olmak bu kadınlar tarafından hayatlarını yaşama konusunda engel olarak görülmektedir. Bu süreçte az sayıda çocuğa sahip olan kadınların çocuklarının yetişmesi konusunda daha duyarlı olması, onların eğitimleri, sağlıkları, sosyal ve bilişsel becerilerinin geliştirilmesinde etkin olmaları beklenmektedir.

Ekonomik Şartlar ve Geleceğe Dair Duyulan Kaygılar

Çocuk sahibi olmak aynı zamanda çocuk yetiştirme konusunda, gıda, barınma, eğitim, sağlık ve bakım gibi birçok alanda hayli yüksek maddi sorumluluklar gerektirmektedir. Bu süreçte özellikle barınma, eğitim, sağlık gibi artan maliyetler ailelerin çocuk sahibi olma konusunda düşüncelerini menfi yönde etkilemektedir. Bu duruma bir de düzensiz iş ya da işsizlik gibi risk faktörleri, güvensiz ve düşük gelir düzeyli iş eklendiğinde ailelerde çocuklarının yetiştirilme sürecinde geleceğe yönelik belirsizlikler oluşmakta, ihtiyaç duydukları hizmetleri alamama kaygısı artmaktadır. Böylece pek çok birey evliliği ileri yaşlara ötelemekte, evlendikten sonra da çocuk sahibi olmayı ekonomik olarak rahatlama dönemi sonuna bırakmaktadır. Oysa böyle bir yaklaşım hem toplumların nüfus yönünden kendilerini yenileyememesi sorununu ortaya çıkarmakta hem de ailelerin çocuk sahibi olamama risklerini artırmaktadır.

Çalışan kadınlar yönünden, iş hayatı ve annelik arasındaki dengeyi kurma zorluğu onların çocuk sahibi olma konusundaki isteklerini azaltmakta, ileri yaşlarda ekonomik olarak belli bir düzeye geldikleri dönemde bu kez biyolojik sebeplerden dolayı isteseler dahi çocuk sahibi olamamaktadır. Türkiye gibi enflasyonist bir ülkede ekonomik zorlukların yanına bir de alım gücünde yaşanan düşüş eklenmektedir. Bu durum ailelerin yaşam şartlarını zorlaştırmakta, geleceğe dair beklentilerini azaltmakta, kaygı oluşturmaktadır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda insanlar çocuk sahibi olma konusunda yavaş hareket etmektedir.

Doğum Kontrol Yöntemlerinin Artması ve Erişilebilir Olması

Sanayi uygarlığının getirdiği değişimlerden biri de 20'nci yüzyılın ortalarından itibaren bilhassa sanayi altyapısını geliştiren, ekonomik olarak gelişmiş ülkelerde modern doğum kontrol yöntemleridir. Doğum kontrol yöntemlerinin gerek teknik olarak gelişmesi gerekse de daha ucuz ve ulaşılabilir hale gelmesi kadınların bu yöntemleri bilinçli olarak kullanmasını mümkün kıldı. Eğitim seviyesindeki artış da bu durumu destekleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Küresel ölçekte Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) gibi kuruluşların doğum kontrol yöntemlerini destekleyici faaliyetleri nüfusun kontrol altına alınmasında önemli bir

adımı oluşturmaktadır. Bu programlar sebebiyle gerek kırsal alanlarda gerekse de gelişmekte olan ülkelerde doğum oranlarında kayda değer düşüşler gözlenmiştir. Nitekim Türkiye'de de 1980'lerden itibaren aile planlaması politikaları, kadın sağlığı merkezleri ve rehberlik hizmetleriyle kadınların doğum kontrolleri ve ailelerin çocuk sahibi olma durumları devlet eliyle düzenlenmeye çalışılmış ve doğum kontrol yöntemleri desteklenmiştir. Böylece, kadınların doğurganlık üzerindeki kontrolünü artırarak büyük bir toplumsal dönüşüm yaratılmak istenmiştir. 21'nci yüzyılda mezkûr politikaların somut çıktıları görülmüş ve ülke nüfus artışı 2020 yılından sonra yavaşlama eğilimine girmiştir.

Toplumsal Yapının, Geleneksel Kültürün ve Değerlerin Dönüşümü

Dünya genelinde nüfus dinamiklerini anlamak için ekonomik ve teknolojik etkenler kadar kültürel dönüşümleri de analiz etmek çağı anlamak için elzem bir husustur. Nüfus artışının yavaşlamasında toplumsal yapıdaki değişim, geleneksel kültürün çözülmesi ve değerler sisteminin dönüşmesi son derece belirleyici olmuştur. Bireysellik, özgürlük, kariyer hedefleri bu süreçte öne çıkarken, "çok çocuk sahibi olmak" eskiye göre daha az arzulanan bir şey haline gelmektedir.

21'nci yüzyılda doğan nesil kendini gerçekleştirme ve özgür yaşam isteğiyle, çocuk sahibi olmayı hayatın zorunlu bir parçası olmaktan çıkarmaktadır. Günümüzde birçok insan için çocuk sahibi olmak hayatın anlamı özelliğini kaybetmiş, şahsi bir tercih haline dönüşmüştür. Ayrıca geçmiş dönemlerde çocuk sahibi olma konusunda daha katı bir şekilde hissedilen toplumun dini, ahlaki ve kültürel normları da daha esnek hale gelmiş; doğurganlık üzerindeki toplumsal baskı zayıflamıştır.

Toplumsal yapının ve geleneksel kültürün değişmesi nüfus artışının yavaşlamasında olduğu kadar yapılı çevrenin dönüşümünde de etkili bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Tarım toplumunda nüfusun büyük bölümü köylerde ikamet edip çalışırken, sanayi toplumuyla birlikte nüfusun büyük bir bölümü kentlere göçmüştür. Birleşmiş Milletler'in 2050 yılı şehirleşme kestirimine göre dünya nüfusunun %68'nin kentlerde yaşaması beklenmektedir (BM, 2018). Kent nüfusunun artması daha çok enerji talebini beraberinde getirecektir. Bu da yeşil enerjinin önemini bir kat daha artırmaktadır. Fosil yakıtlara dayalı

enerji üretimi, nüfusu artan kentlerin hava kalitesini düşürecek, insan sağlığı üzerinde olumsuz etkiler oluşturacaktır. Covid19 pandemisi döneminde yaşanan eve kapanma hadisesi, motorlu araç kullanımını azaltmış, bu durum da şehirlerin hava kalitesinde hissedilir derecede iyileşmeye sebep olmuştur.

Sağlık Hizmetlerine Erişim ve Beklenen Yaşam Süresinin Artması

Modern sağlık hizmetleri sunumunun gelişmesiyle birlikte, gebelik ve doğum süreçleri pek çok ülkede güvenli hale gelmiştir. Buna bağlı olarak bebek ve anne ölümleri oranı da daha düşük hale gelmiştir. Geçmiş dönemlerde yüksek bebek ölüm oranı sebebiyle aileler, bazı çocuklar yaşamayabilir düşüncesiyle daha fazla çocuk sahibi olma eğiliminde iken günümüzde doğumda bebek ölüm oranlarının düşmesi, kaliteli sağlık hizmetlerinin verilmesi ve bu hizmetlere erişimin artması, ailelerinin özellikle de kadınların çok çocuk sahibi düşüncelerini azaltmaktadır. Böylece aileler az sayıda ancak sağlıklı çocuk sahibi olmak istemektedir. Bu değişim, doğurganlık oranlarının düşmesinde temel faktörlerden birini oluşturmaktadır.

Genel Değerlendirme

Sonuç olarak, yavaşlamak her zaman kaybetmek değildir. Bazen yavaşlamak, doğru zamanda, doğru yöne ilerlemenin tek yoludur. Hızlı yaşamanın cazibesine kapıldığımızda, unutmamamız gereken şey, hayatın bir yarış olmadığı, bir yolculuk olduğudur. Bu yolculuğun değerini anlamak için bazen yavaşlamak gerekir.

Sürekli hızlanan bir dünyada kaynakların sınırsızca tüketimi çevremize, doğaya ve diğer canlılara geri döndürülemez bir gelecek hazırlamaktadır. Artan nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması yeni kaynakların bulunmasını gerektirmektedir. Lakin, kaynakların üretim hızı artan nüfusla doğru orantılı gitmemektedir. Bu durum maalesef küresel boyutta gıda kıtlığı, su stresi ve enerji krizi oluşturmaktadır. Oysaki sınırlı kaynakların dengeli tüketimi ve hakça paylaşımı bu durumun üstesinden gelmede insanlara yardımcı olacaktır. 21'nci yüzyıl göstermektedir ki insan nüfusunun artış hızı yavaşlamaktadır. Bu yavaşlamanın ne şekilde evirileceği toplumların ortak hareketlerine, ortak değerlerin oluşturulmasına ve insanlık krizinin aşılmasına bağlıdır. 7

Ekim 2023 yılında başlayan ve iki yıl süren Gazzedeki soykırım bir kez daha göstermiştir ki insanlık ancak dünyadaki varlık gayesini anladığında gerçek manada insan olmaktadır. Hız, insanın kendini anlayabilme ve özüne dönme konusunda önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır.

İnsan nüfusu sınırsızca artmamakta, aksine bir döngünün içine girmektedir. Hızlı artışın yaşandığı son yüzyıldan sonra 21'nci yüzyılın yavaşlamanın yüzyılı olacağı varsayılmaktadır. Yavaşlayan insan çevresine karşı daha hassas hale gelecektir. Yeni nesil de bu hassasiyetler içinde büyüyecek, böylece insanlık tarihine yepyeni bir sayfa eklenecektir.

Kaynakçalar

BM. (2018, Mayıs 16). *2018 Revision of World Urbanization*. 10 01, 2025 tarihinde United Nations Department of Economic and Social Affairs: https://www.un.org/en/desa/2018-revision-world-urbanization-prospects adresinden alındı

Statistics Bureau of Japan. (2025, Eylül 01). *Statistic Bureau Population*. 10 01, 2025 tarihinde Statistics Bureau of Japan: https://www.stat.go.jp/english/data/jinsui/tsuki/index.html adresinden alındı

TÜİK. (2024, Temmuz 30). *Türkiye İstatistik Kurumu*. 10 01, 2025 tarihinde TÜİK Kurumsal: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Nufus-Projeksiyonlari-2023-2100-53699 adresinden alındı

TÜİK. (2025, Ekim 01). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi: https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr adresinden alındı

TÜİK. (2025, Ekim 01). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Doğum İstatistikleri: https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=113&locale=tr adresinden alındı